

Organansvaret under press

Bjarte Askeland

Organansvaret under press

Bjarte Askeland

Oversikt over foredraget (“Work in progress”)

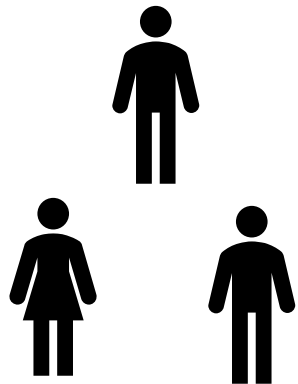

- 1) Introduksjon - organansvarets **egenart**
- 2) **Historisk** utvikling 1842 - 1992
  - **Utvikling** i lovgivning, rettspraksis og forarbeid
  - «**Lovkravsregel**» og sedvanerett
- 3) **Moderne** organansvar
  - Slutninger om **regelens legislative kjerne** og argumentasjonslinjer.
- 4) Organansvarets skranker **under press** (særlig fra internasjonal rett).
- 5) Refleksjoner: **Quo vadis?**
  - Parallelt eksisterende regler eller harmonisering og **koherens?**
  - Særlig om muligheten for organansvar for anonyme og **kumulative feil**.
- 6) Avslutning

Nærmere om organansvar

- Organansvaret er et eget ansvarsgrunnlag for **juridiske personer**.
- Særlig aktuelt for **ikke-økonomisk tap**, jf. **Skl. § 3-5 første ledd b)**
- **Den som forsettlig eller grovt aktløst har**
  - a.voldt skade på person ...
kan - uansett om det ytes menerstatning etter § 3-2 eller standardisert erstatning etter § 3-2a - pålegges å betale den fornærmede en slik engangssum som retten finner rimelig til erstatning (oppreisning) for den voldte **tort og smerte** og for annen **krenking** eller **skade av ikke-økonomisk art**
- **Lovens to skranker:**
  - 1) Voldt av selskapsaktør **under utøvelse av lederfunksjon** jf. **“den som”** i skl. § 3-5 første ledd b)
  - 2) Ansvar for **grov uaktsomhet eller forsett**.
- Sammenheng med **norsk restriktivitet** mht. erstatning for **ikke-økonomisk tap**

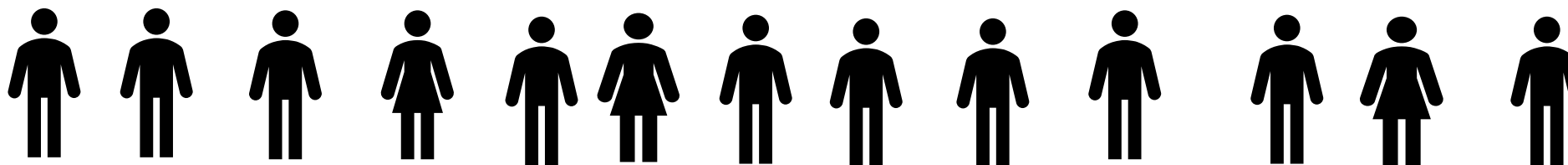
Selskapsledelse

§ 3-5 (1) b) Ikke-økonomisk tap “forsettlig eller grovt aktløst”

§ 3-5 (1) b) “Den som ...”

Selskapets arbeidstakere - pådrar arbeidsgiveransvar, jf. Skl. § 2-1 “uaktsomt”

Kun økonomisk tap, jf. § 4-1

Erstatning fra en **juridisk person** (et selskap eller det offentlige)

For **ikke-økonomisk tap**, ved personskade materialisert som

Smerte

Frykt/angst

Krenkelse av ikke-økonomiske art (?)

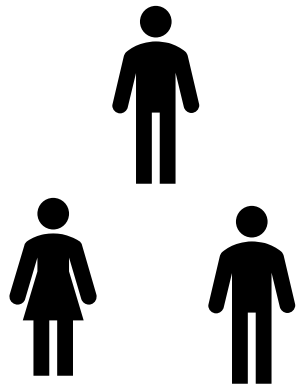
Krever

1) Minst **grov uaktksomhet**

2) Voldt av person med ledelsesfunksjon: “Den som”

Organansvarets materielle rettssetning
Skrankene er det interessante

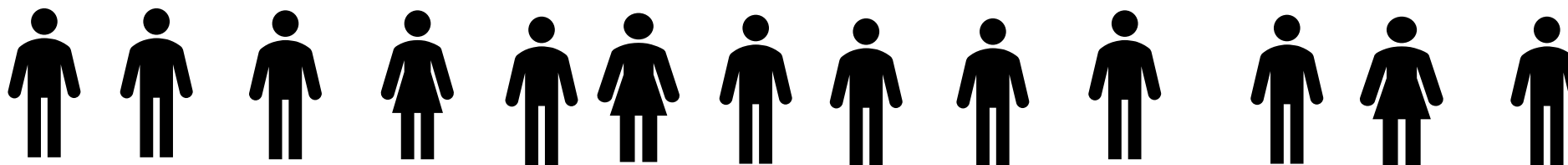
Selskapsledelse

§ 3-5 (1) b) Ikke-økonomisk tap “forsettlig eller grovt aktløst”

§ 3-5 (1) b) “Den som ...”

Selskapets arbeidstakere - pådrar arbeidsgiveransvar, jf. Skl. § 2-1 “uaktsomt”

Kun økonomisk tap, jf. § 4-1

Erstatning fra en **juridisk person** (et selskap eller det offentlige)

For **ikke-økonomisk tap**, ved personskade materialisert som

Smerte

Frykt/angst

Krenkelse av ikke-økonomiske art (?)

Krever

1) Minst **grov uaktksomhet**

2) Voldt av person med ledelsesfunksjon: “Den som”

Organansvarets materielle rettssetning
Skrankene er det interessante

Organansvar i ulike relasjoner

- 1) Skl. § 3-5 første ledd b): Juridiske personers ansvar for ikke-økonomisk tap ved personskade.
- 2) Kontraktsparts **adgang til ansvarsfraskrivelse** gjelder **ikke egenfeil**. Kontraktspart hefter derfor i kontrakt for ledelsesfeil til tross for ansvarsfraskrivelse.
- Disse to problemene har tradisjonelt blitt **fellesbehandlet**, jf. særlig:
  - **Viggo Hagstrøm**, “Om grensene for ansvarsfraskrivelse i næringsforhold”, **TfR 1996 s. 421 - 518**.
- Mitt foredrag handler om § 3-5 første ledd bokstav b) **(Relativitetscredo)**

2. Historisk utvikling 1842 - 1994

2.1 Utviklingslinjer i lov og rettspraksis

Kriminalloven av 1842

- Utmåling av erstatning **skled ut**, en viktig grunn til innstramming.
- **Straffelovens ikrafttredelseslov av 1902:** Kun økonomisk tap skulle erstattes med mindre særskilt hjemmel I § 19 eller 21. (Tilsvarende dagens § 3-5 første og annet ledd)
  - Uttrykkelig uttalt i forarbeid (Udkast fra Kommisjon av 1885):
  - «... man ville legge et **snevert rom for erstatning for ikke-økonomisk tap** fordi man **fryktet utglidning.**»
  - “**Skjønstema** af i høi Grad **subjektiv Art** .. let henfalde til Overdrivelser ...”
- **Rettspraksis Rt-1913-619**
  - «Jeg finder med byretten, at selve ordlyden i lovens **§ 21** andet afsnit bestemt taler for, at den deri omhandlede opreisning **kun kan kræves hos den personlig skyldige**, kfr. lovens **§ 19** andet afsnit, ikke hos vedkommende husbond eller driftsherre, hvad der, henset til denne erstatnings eiendommelige beskaffenhet, ogsaa maa siges at ha al rimelighet for sig.
- **Fulgt opp i Rt-1937-263.**

2.2 Utvikling i juridisk teori og forarbeid

- Juridisk teori implementerer organteorien

- Fredrik Stang, *Erstatningsansvar (1927)* s. 100 note 3:

Bl. a. tysk rett v/ von Gierke

- “For at en person skal kunne sies at **handle**, maa han selv ha ledet sine bevegelser. Den som kastes mot en rute, har ikke ved handling knust den. Dernest maa man ha bevissthet; søvngjængeri er ikke handling. En sinnsygd, som udelukker bevisstheden, utelukker ogsaa handleevnen, Helder ikke kan smaa barn handle ...
- ... At juridiske personer har **handleevne** følger av organteorien.”

Nygaards “identisk”-
poeng

2.2 Forarbeidene til skadeserstatningsloven

- NUT 1964 : 3 s. 21
  - «Det er heller ikke tvilsomt at en juridisk person i alminnelighet må hefte for sine organers skadegjørende handlinger ... En kan imidlertid trolig se det slik at **for sine organers skadegjørende handlinger hefter den juridiske person direkte som skadevolder ...** Om denne såkalte **organteori** kan vises til **Stang: Innledning til formueretten (3. utg.) s. 346, Stang: Erstatningsansvar s. 100 note 3, Gjelsvik: Norsk Personrett (2. utg.) s. 73- 74 og Øvergaard: Norsk erstatningsrett (2. utg.) s. 203-05.»**
- Ot.prp. Nr 48 (1965-1966) på s. 63: Et **likhetsargument**:
  - «Når noen som driver en personlig bedrift, volder skade ved forsettlig eller uaktsomt forhold, blir han erstatningsansvarlig. Om virksomheten drives i selskapsform, bør selskapet på tilsvarende måte hefte for ledelsens skadeforvoldelser. Ellers ville det bli en **ugrunnet ulikhet** i reglene om ansvar.»
- Etablert regel om organansvar for ledelsen i alle fall fra 1969.

2.2 Forarbeidene (forts)

- Ot. prp. nr. 48 (1965-66) s. 64:
- **Av hensyn til lempingsadgangen** vil det imidlertid være **av betydning å trekke grensen** mellom de tilfelle hvor det dreier seg om et «organansvar», og de tilfelle hvor man har å gjøre med et vanlig arbeidsgiveransvar. Denne grensedragning må i **det konkrete tilfelle overlates til domstolene**, om spørsmålet skulle bli aktuelt.
- Om **spørsmålet i alminnelighet skal her bare bemerkes**:²Gjelder det et aksjeselskap, må skadegjørende vedtak eller handlinger av generalforsamlingen, representantskapet eller styret anses som selskapets egne. Det er mulig det samme gjelder for forretningsførerens disposisjoner.
- **Refleksjon**: Etter innføring av alminnelig lempningsadgang i § 5-2 i 1985 svekkes forarbeidenes betydning (?).

2.3. «Lovkravsregelen» - en sedvanerettsregel (?)

«Erstatning for ikke-økonomisk tap må ha hjemmel i lov»

Hermans Scheel, «Om erstatning for ikke økonomisk skade», TfR 1893 s.432-461 på s. 441-442: «**sedvanemessig fastslaaet**».

J. Øvergaard, *Norsk erstatningsrett* 1951 s. 285:

«Erstatning for ikke-økonomisk skade **trenger altså positiv lovhjemmel**». Enighet om dette i teorien frem til 2000-tallet

2.3 Lovkravsregelen **lever** i rettspraksis idag

- **Høyesterett har fulgt opp, jf. Rt-2013-805 Stebarn avsnitt 24:**
- «Reglene om oppreisning er - i motsetning til mye av den øvrige erstatningsretten - først og fremst et resultat av lovgivning, og Høyesterett har i flere avgjørelser bygget på at et **krav om oppreisning må være forankret i lov**, jf. Rt-1986-1326 og HR-2012-695-U.»
- **LB-2024-194244 («NAV-saken»)**
- «Lagmannsretten oppfatter det slik at de private partene også mener at et oppreisningsansvar kan bygges på **simpel uaktsomhet**, fordi den alminnelige regelen etter norsk erstatningsrett om uaktsomhetsansvar også gjelder oppreisning. **Lagmannsretten er ikke enig i dette**. Det vises til **Rt-2013-805 avsnitt 24**, der det fremgår at et krav på **oppreisning må være forankret i lov**.»

2.4 Teoriens gjentatte angrep med mange års mellomrom

- **Herman Scheel**, TfR **1893 s. 455-461**
- **Fredrik Stang**, Erstatningsansvar **1919/1927.**
- **Kristen Andersen**, Skadeforvoldelse og erstatning **1970.**
- **Rognstad og Stenvik** FS Lødrup **2002**, “Hvor mye er immaterialretten verd?”
  - En del nye stemmer i norsk teori i samme retning senere. **Mer i pkt. 4.1**

3. Moderne organansvar

Rettspraksis og teori om organansvar

Rt-1994-626 Kai-inspektør

Rt-1995-209 Klientvalg

Rt-2012-1062 Tripp Trapp

Rt-2015-475 Advokatpartner

Ole Lund, Arkiv for Sjørett 1965-67.

Viggo Hagstrøm, TfR 1996 s. 421 flg.

Askeland, Erst. Identifikasjon 2002

Skjefstad/Strandberg TfF 2017 s.155.

Hagstrøm/Stenvik 2019 s. 274-278.

Abusland Svendsen TfE 2019 s.100-124.

Status presens

- **Hagstrøm 1996:** Grensen går ved **“overordnede underordnede”**
  - Rt-2012-1062 **Innkjøpssjef** pådrar organansvar - Hagstrøms utsagn konfirmert.
  - Rt-2015-475 (59) bør ... begrenses til ... **mer overordnet** utøvelse av myndighet
- **Hagstrøm/Stenvik 2019:** «svikt i ledelsesfunksjoner» «vidtgående delegasjon bør ikke føre til ansvarspulverisering» «skadelidtes vern» bør ikke bero på organisering.
- **Skjefstad/Strandberg 2017:** «funksjonell tilnærming»
- **Noen spenninger:**
  - Et erstatningsrettslig organbegrep – men relativt?
  - «Kryssfertilisering» av regelfragment mellom offentlig og privat kontekst ? Tvilsomt.
    - Hagstrøm 1996: «øverste avdelingsleder i et selskap» pådrer ansvar
- **Opprinnelig grunnlag** for grensedragning er **svekket**
- **Lovkravsregelen** er **betydelig svekket**, jf. neste punkt

3.3 Mulige legislative hensyn - revisjon

- Erstatning for ikke-økonomisk tap gir **fare for utglidning**.
  - Erstatning for ikke-økonomisk tap må ha lovhjemmel. **Lovkravsregelen** som sedvanerett.
- Personlig ansvar, **villet handling**, som historisk argumentasjonslinje.
- **Likhetsargumentasjon** - taler **nå** for utvidelse av ansvarsretsen.
- Iboende **kjernerisiko**-synspunktet (Askeland) - taler **nå** for utvidelse
- **Organisering**ssynspunktet (Stenvik) - taler **nå** for utvidelse
- Forholdet til tidligere regler om **lempning**

Ikke lenger
problem
G-standard

Utids-
messig

Avlyst problem
jf. Skl. § 5-2

Likhet, kjernerisiko og organisering

Personlig
enkeltmannsforetak

Kjernerisiko - miste
vaskeredskap på
fotgjenger

Selskap med mange
avdelinger

Kjernerisiko den **samme**.

Skadelidtes vern bør være det **samme**.

Hypoteser om organansvarets legislative kjerne

- Teknologiens utvikling skyver **beslutninger som utløser kjernerisiko lenger ned** i selskapshierarkiet enn før. Ansvarsgrensen bør følge med.

- Logisk nødvendighet (?): Når flere operasjoner overlates maskiner/teknologi, kan flere vitale beslutninger delegeres (?).

4. Lovkravsregel og organansvar under press

4.1 Hyppige angrep i nyere juridisk teori

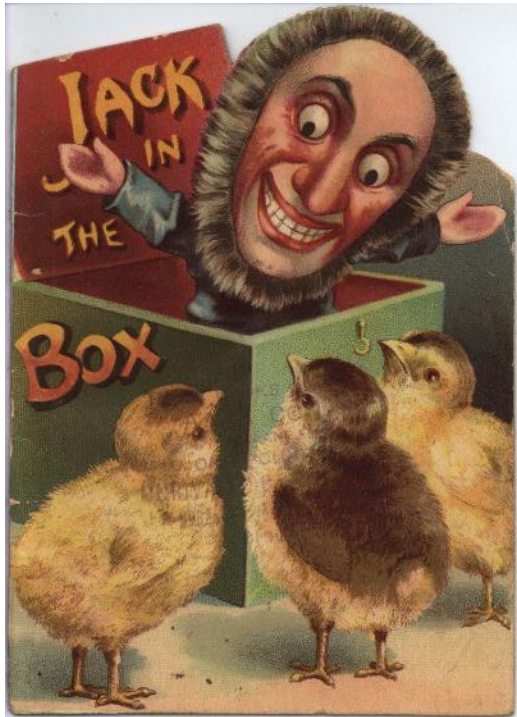

- **Rognstad og Stenvik** FS Lødrup 2002 s. 543-548.
- **Monsen** Jussens Venner 2010 s. 63
- **Hagstrøm og Stenvik**, 2. utg. 2019, s. 549-550
- **Skjefstad** TfE 2018 s. 230
- **Håkon Bergsjø**, TfR 2020 s. 537-516, kap. 4.

4.2 Lovkravsregelen under press av internasjonalisering - EU-retten

- Metafor: EU-retten som «Jack-in-the-box»; Troll i eske

2021. **Halvard Haukeland Fredriksen og Stian Øby Johansen**, «The EEA Agreement as a Jack-in-the-box in the Relationship Between the CJEU and the European Court of Human Rights?» i *European Papers* (EP) s. 707-743, 2020.

Kaarlo Tuori

Jack-in-the-Box Theory of European Community Law, i Krämer, Micklitz & Tonner (red.), *Law and Diffuse Interests in the European Legal Order*, Baden-Baden 1997 s. 177-194

Nedslag i rettsutvikling - eksempler

- A. Ansvar ved transport - Luftfartsloven
- B. Bilansvarsloven
- C. Likestillings- og diskrimineringsloven
- D. GDPR - forordning (Art. 82)
- E. Flere

Import av regler

A. Luftfartsloven § 10-21

**Simpel
uaktsomhet:**

Ingen
erstatning

Ingen
erstatning

**Oppreisnings-
erstatning!**

Norsk regel § 3-5:

Oppreisningserstatning for tort og smerte
kun ved **grov uaktsomhet og forsett**

**Walz v. Click air
C- 63/09:**

Luftfartsloven § 10-21
Tolket i lys av
EU-dom og
Montreal-konvensjonen

EU-innvirkning på norsk erstatningsrett

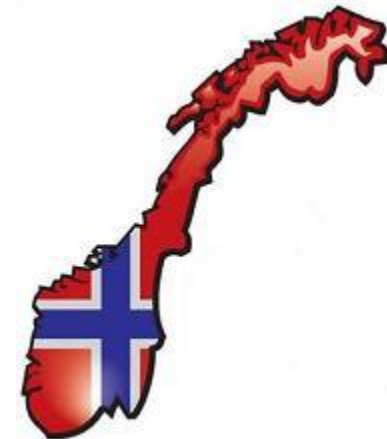
Klagenemnd

FLYKN 2016-221:

Flyvertinne søler varm te på gutt

Ikke-økonomisk

tap: **500 €**

B. Bilansvaret - Motorvognsforsikringsdirektiv og effektivitets

- **Bal § 6, E-8/07 Nguyen jf. bl.a HR-2018-1729-A avsnitt 31-37. Forsikring garanterer erstatning**
  - En serie relevante avgjørelser om kravet til oppreisningsansvar («non-material loss»):
  - Haasová C-22/12
  - Drozdow C-277/12
  - Petillo C-371/12
  - Mendes C-503/16
  - Van Ameyde C-923/19
- EU-rettens krav om forsikringsdekning torpederer opprinnelig tanke om eksklusivt personlig ansvar.
- Gode observasjoner om bal og direktivet generelt i:
    - **Marit Asphaug og Tom Sørum**, «[Bilansvarsloven og motorvognforsikringsdirektivet - krevende manøvrering](#)», *Tidsskrift for erstatningsrett, forsikringsrett og trygderett* 2022/4, [Juridika](#) (kopierte 01. mai 2022)
  - «At det stilles krav om grov uaktsomhet, er imidlertid i samsvar med den reguleringen vi generelt har i erstatningsretten, og innebærer dermed ikke noen særregulering på trafikkforsikringsens område. Det er da heller **ikke problematisk i forhold til direktivet.**»
  - **Norsk rett etter Nguyen pluss lovendring i § 6 er i tråd med direktivet, men norsk retts restriktivitet skiller seg likevel ut.**

C. Likestillings- og diskrimineringsloven § 28 jf. § 8

- § 28. Oppreisning og erstatning
  - Den som er blitt diskriminert kan kreve oppreisning og erstatning. Dette gjelder ved brudd på bestemmelsene i kapittel 2 og §§ 17, 18, 20 og 21.
  - I ansettelsesforhold gjelder ansvaret uavhengig av om arbeidsgiveren kan bebreides for diskrimineringen. På andre samfunnsområder gjelder ansvaret dersom den som har diskriminert kan bebreides for dette.
  - Erstatningen skal dekke økonomisk tap som følge av diskrimineringen. Oppreisning for ikke-økonomisk skade fastsettes til det som er rimelig ut fra skadens omfang og art, partenes forhold og omstendighetene for øvrig
- § 8. Forbud mot trakassering
  - Trakassering på grunn av kjønn og seksuell trakassering er forbudt.
  - Med trakassering på grunn av kjønn menes handlinger, unnlatelser eller ytringer som virker eller har til formål å virke krenkende, skremmende, fiendtlige, nedverdiggende eller ydmykende. Med seksuell trakassering menes uønsket seksuell oppmerksomhet som er plagsom for den oppmerksomheten rammer.

HR-2020-2476 Trakassering

- «Gjerningsbeskrivelse»:
  - «C har erkjent at han ved ett tilfelle **la hendene på nedre del av As rygg under gensenen**, mens hun satt fremoverbøyd på gulvet og utførte arbeider på en kran. Lagmannsretten har videre funnet det bevist at C på et tidspunkt noe senere møtte A på veg ut av bedriftens pauserom, og at han da, **stående foran henne, stakk frem en hånd og lot som om han ville ta henne i skrittet**. C har bestridt at denne episoden har funnet sted»
- Avsnitt 87: Holdt åpent om ryggepisoden *alene* var nok.
- Oppreisning: **15.000 kroner (0,15 G)**
- Avsnitt 100-101: Skille mht. på og utenfor **arbeidsplass**

D. Erstatning for **brudd på GDPR** (art. 82) - sammenfatning

C-300/21 *Österreichische Post*

C-340/21 *Natsionalna agentsia*

C-667/21 *Krankenversicherung Nordrhein*

C-687/21 *Mediamarkt Saturn*

C-590/22 *AT*

C-182-22 *Scalable Capital*

C- 741/22 *GP v juris GmbH*

+ en del flere avgjørelser.

Skaper
inkoherens

- Kreves brudd, skade og årsakssammenheng.
- Autonomt skadebegrep
- Vidt skadebegrep av effektivitetshensyn (fortale 146)
- **Ikke-økonomisk tap omfattes**
- **NB! Frykt som følge av at personopplysninger er på avveie omfattes.**
- **“The controller”**, som kan være en juridisk person, blir ansvarlig ved **uaktsomhet**, med omvendt bevisbyrde.

C-741-2022- GP v. Juris GmbH

- **Avsnitt 47:** The Court has already held that it is apparent from a combined analysis of Article 82(2) and (3) that that article provides for a **fault-based regime**, in which **the controller** is presumed to have participated in the processing constituting the breach of the GDPR in which the person who has suffered damage. **Tungt effektivitetsprinsipp** proof lies not with the person who has suffered damage.
- **Avsnitt 53:** **If it were accepted that the controller may be exempted** from liability **merely by relying on the failure of a person acting under his or her authority**, that would **undermine** the **effectiveness** of the right to compensation enshrined in Article 82(1) of the GDPR, as the referring court noted, in essence, and would not be consistent with the objective of that regulation, which is to ensure a high level of protection for individuals with regard to the processing of their personal data.
- **Culpa med omvendt bevisbyrde** som gjør at the **“controller”** i realiteten hefter for feil fra selskapets ansatte.

Vern for ikke-økonomisk tap er generelt i medvind

- **Jonas Knetsch**, **The Compensation of Non-Pecuniary Loss in GDPR Infringement Cases**, **Journal of European Tort Law 2022 s. 132-153.**

“The difficulty is that there is hardly any other issue in tort law which is **assessed so differently throughout Europe** and which is, at the same time, **so rapidly evolving**, than the compensation of **non-pecuniary loss.**”

4.3 Brudd på EMK hjemler oppreisning

EMK art 13 som hjemmel for oppreisning i norsk rett

- **Erling Hjelmeng**, Folkerettslig påvirkning, TfE 2016
- **Henrik Vaaler**, Erstatning for ikke-økonomisk tap ved krenkelser av EMK, *Lov og Rett* 2018 s. 299-317.
- **Jørgen Aall og Bjarte Askeland**, «Statens oppreisningsansvar ved menneskerettighetsbrudd», *Tidsskrift for erstatningsrett, forsikringsrett og trygderett* 2017/1.
- **Birgitte Hagland**, «Statens oppreisningsansvar ved menneskerettsbrudd», *Tidsskrift for erstatningsrett, forsikringsrett og trygderett* 2019/2
- **Kjetil Mujecinovic Larsen**, Lovutredning 2023
- **Ole-Gunnar Nordhus**, PhD-avhandling 2024: «**Myndighetenes oppreisningsansvar for brudd på EMK.**» (DISPUTAS 27. MARS 2025)

Rettspraksis - to høyesterettsdommer i 2024

- Utgangspunkt Rt-2013-588 Besøksforbud
  - **Bjarte Thorson** i TfE 2024; “mer forutsetningsvis”
- HR-2024-1169-A Tilbakeføring og HR-2024-1170-A Nakenvisitasjon
- Nå **fastslått at** det er hjemmel for **oppreisningsansvar** i norsk rett basert på menneskerettighetsbrudd

- **Are Stenvik**, denne gang som førstvoterende:

«Det kan være noe av en **smakssak** om ansvarsgrunnlaget forankres i EMK artikkel 13 – som altså gjelder som norsk lov – eller etableres **på ulovfestet grunnlag**. Ansvarsgrunnlaget *behøver* ikke forankres «direkte» i artikkel 13»

Exit lovkravsregel!

5. Noen refleksjoner

5.1 Inkoherens eller harmonisering og koherens?

- **Inkoherent system** svekker regelen (jf. også strafferett, jf. bokstav b) § 3-3)
- **Internasjonale** regler bryter med det materielle innholdet i lovkravsregel og organansvarsskranker
  - og rasjonalet bak reglene er et helt annet enn i Norge anno 1930.
- Stadig flere **teoretikere forkaster lovkravsregelen** fra flere og flere synsvinkler
- **Organansvarets legislative begrunnelse revisited: Med delegasjon av risikable beslutninger må ansvaret følge med.**
- Alternativ: **Snu hovedregelen for å ivareta koherens** i privatretten?
Sml kontrollansvarsregelen i og utenfor kontraktslovene.

Koherens i ansvarsspørsmål

EMK tolket av
EMD

rettsaker

EU-domstols
praksis

Indusert ny regel om erstatning for ikke-økonomisk tap ?

Europeisk
Soft Law
PETL, PEL

Øvrig formuerett

Positive lovhjemler
GDPR art. 82
Likestillingslov
Luftfartslov mm.

5.2 Organansvar for anonyme og kumulative feil?

- **RG-1995-1231 *Fellesmeieriet*** ansvarlig for oppreisning etter kumulative feil hos en rekke personer i ledelsen.
  - Applaudert av Nygaard 2007, kritisert av Askeland 2002.
- **LB-2022-81526 *Skistar*:**
  - «I relasjon til skadeerstatningsloven § 3-5 mener lagmannsretten at **de samlede konstaterte unnlater** foretatt av Skistar og dets ansatte og ledelse, medfører at det foreligger grov uaktsomhet.»

- **LB-2022-81526 Skistar:** Kvinne
- Midlertidig snøplata foran **trafostasjon** i nedfartsområde som ikke ble varslet tilstrekkelig. Kvinne **kolliderte med trafostasjonen** og døde som følge av skader.
- Organansvar for **kumulative lederfeil**

«Konkret mener lagmannsretten at i hvert fall **daglig leder** av Skistar avd. Hemsedal, **driftssjefen** (som har et ansvar for bakkepreparering og skipatruljen) og **leder av skipatruljen** hadde et slikt **ledelsesansvar** – med overordnet og **sentral beslutningsmyndighet innenfor sikkerhetsarbeidet, et kjerneområde for virksomheten**, jf. retningslinjen i [Rt-2012-1062](#). For disse ledelsesposisjoner har lagmannsretten konkludert med at det **samlet sett** foreligger slike unnlatelser i det overordnede og konkrete sikkerhetsarbeidet opp mot internkontrollforskriften og produktkontrollloven at det er utvist grov uaktsomhet. Lagmannsretten er kommet til at de her nevnte ledelsesposisjoner må omfattes av organansvaret i denne saken. **Sterke reelle hensyn**, prevensjonshensyn og risikobetraktninger, tilsier at grensedragningen av organansvaret gis en slik rekkevidde her.»

Prinsipielt
kvantesprang

5.2 Organansvar for anonyme og kumulative feil?

- **RG-1995-1231 *Fellesmeieriet*** ansvarlig for oppreisning etter kumulative feil hos en rekke personer i ledelsen.
  - Applaudert av Nygaard 2007, kritisert av Askeland 2002.
- **LB-2022-81526 *Skistar*:**
  - «I relasjon til skadeerstatningsloven § 3-5 mener lagmannsretten at **de samlede konstaterte unnlater** foretatt av Skistar og dets ansatte og ledelse, medfører at det foreligger grov uaktsomhet.»
- Hvis synspunktet “samlet sett” ble anvendt i LB-2024 NAV-saken ...
- Kan utviklingen vedrørende erstatning for ikke-økonomisk tap ytterligere begrunne organansvar for kumulative feil?

Hypoteser om organansvarets legislative kjerne revisited

- Teknologiens utvikling skyver beslutninger som utløser kjerneisiko lenger ned i selskapshierarkiet enn før. Ansvarsgrensen bør følge med.

- Anonyme og kumulative feil - “mangelfull administrasjonsordning” (Andersen 1970) - moderne bedriftsstrukturer - teknologiske endringer.
- Hvorfor skal en bedrift **ikke** bære ikke-økonomiske kostnader av egen virksomhet?
  - **Interessehensynet** (“Commodum eius esse debet, cuius periculum est”, *Iustiniani Institutiones* § 3, Nevnt i motiver til strl. Ikrafttl. 1902)

6. Avslutning

- Lovkravsregelen og organansvarsregelen ble til i svunnen tid.
  - Sedvanerettsregler under press, jf. Punkt 4 og 5.
- **Moderne erstatningsrett:** At ledelse frifinnes under henvisning til at feil kun er gjort på underordnet nivå er **ikke tidsmessig**.
  - Teknologiens og komplekse systemers **forhøyede skadepotensial**
  - Løsning ikke i tråd med **interessehensynet**/profitthensynet
  - Det er ganske enkelt en **usympatisk** løsning (jf. Skistars reelle hensyn)
- Privatrettens **koherensideal** tilsier **exit organansvar(-skranker)**.
- Ny regel **basert på induksjon** er dristig, men kanskje nødvendig.
- **Mitt credo: Domstolene bør kritisk vurdere grunnlaget for organansvarets skranker og revidere deem.**

Takk for oppmerksomheten!

